

כיצד לפתח תודעה היסטורית בכיתת ההיסטוריה?

דוגמה: הנכבה

כרטיס מידע + דוגמה למורים

התודעה ההיסטורית ניתנת להבנה כמרחב שבו מתמזגים **הזיכרון הקיבוצי** המונחל בדרך כלל **במשפחה ובמערכת החינוך**, התובנות של **המחקר ההיסטורי האקדמי** ושאר **ייצוגי ההיסטוריה**, המופיעים במרחב הציבורי ובאמצעי התקשורת: **הקולנוע, הטלוויזיה, האינטרנט, הספרות היפה והאמנות, וכן אתרי זיכרון וטקסים לאומיים וקהילתיים**. מכאן נובע שהחינוך בבית הספר, המחקר ההיסטורי וההיסטוריה הציבורית הם ספרות הפועלות במקביל על עיצוב התודעה ההיסטורית של המתבגר. איננו יודעים איזה מרכיב פועל חזק יותר, אבל ברור שהתודעה ההיסטורית היא תמיד תוצר של הבניה חברתית רחבה.

הביאו לכיתת ההיסטוריה את המרכיבים המופיעים כאן

המחקר ההיסטורי

בני מוריס (1988). **לידתה של בעיית הפליטים הפלסטינים 1947-1949**

מוריס מפריך בספר הן את ההסבר המסורתי הישראלי והן את ההסבר המסורתי הפלסטיני לבעיית הפליטים. ההסבר הישראלי היה שמנהיגי ערב או מנהיגי הפלסטינים ציוו או יעצו לפלסטינים לנטוש את בתיהם ואילו ההסבר הערבי היה שהגירוש נבע כתוצאה ממדיניות מכוונת של ממשלת ישראל וההנהגה הציונית. מוריס טוען ששני ההסברים נכונים חלקית, אבל לא כהסבר עיקרי. ההסבר העיקרי הוא שהמלחמה, פחדי המלחמה והמחסורים שהמלחמה גרמה להם הם שהניעו את הפליטים לעזוב את בתיהם.

בזיכרון הקיבוצי היהודי (משפחה + מערכת החינוך)

"נכבה חרטא". הערבים דחו את תוכנית החלוקה והביאו על עצמם את חורבנם. גירוש אוכלוסייה, ביזה, רצח ואונס לא היו או היו מעטים. הערבים ברחו מרצונם ובעידוד מנהיגיהם.

הנכבה

מחיקת זיכרון

בלב יערות ושמורות רבות בישראל מסתתרות חורבות של כפרים פלשתיניים שננטשו. הקרן הקיימת כבר הציבה שלטים לציון שניים מהם (שהושחתו מיד) וכעת היא שוקלת להוסיף עוד. רשות הטבע והגנים עוד לא ממש נתנה את דעתה לנושא (הארץ, יוני 2007).

ייצוגים אחרים

למשל, ראו ממצאי מחקר על היחס התקשורתי לנכבה בין 2008 – 2012

<https://www.the7eye.org.il/137276>

על סמך: יוגב, א' (2014). מסה פותחת: חינוך היסטורי וטיפוח החשיבה ההיסטורית, **גילוי דעת**, מכללת סמינר הקיבוצים, 99 - 108

<https://www.smkb.ac.il/Data/Uploads/ester-yoggev.pdf>